

Helka Lamminkoski, Leena Koivisto (toim.)

Ruokaa, energiaa ja kehitysyhteistyötä

– mitä tapahtuu EU:ssa ja Suomessa?

Sisältö

- 3 Mistä ruokaturvassa on kyse?
- 4 Mihin pitäisi panostaa?
- 5 Miten EU:n maatalouspolitiikka yhdistyy kehitysyhteistyöhön?
- 6 Mikä on tilanne Suomessa?
- 8 Suhtautuminen kehitysyhteistyöhön
- 9 Maatalous, energia ja ilmastonmuutos
- 10 Maatalous
- 11 Energiantuotanto
- 11 Ydinvoiman kannatus
- 13 Mistä ympäristöystävällisessä energiassa on kyse?
Mitä on uusiutuva energia?
- 14 Mihin EU:n energiayhteistyöllä pyritään?
- 14 Varsinais-Suomen ilmasto- ja energiastrategioiden visio
- 15 Oulun seudun ilmastostrategian tavoitteet
- 17 Arjen tekoja

MAASEUDUN
SIVISTYSLIIITTO

ajatuspaja
www.e2.fi

“Ruoka ja ravitsemus, uusiutuva energia ja luonnonvarat ovat keskeisiä siinä, kuinka maapallo selviää.”

Yksikönpäällikkö Aulikki Hulmi, maa- ja metsätalousministeriö

www.maaseuduntulevaisuus.fi/maaseutu/kest%C3%A4v%C3%A4-kehitys-pakottanut-k%C3%B6yh%C3%A4t-ja-rikkaat-yhteen-1.125599

”Jos kaikki eläisivät niin kuin suomalaiset, tämä planeetta ei mitenkään riittäisi.”

Osastopäällikkö Pekka Puustinen, ulkoministeriö

www.maaseuduntulevaisuus.fi/maaseutu/kest%C3%A4v%C3%A4-kehitys-pakottanut-k%C3%B6yh%C3%A4t-ja-rikkaat-yhteen-1.125599

Mistä ruokaturvassa on kyse?

- Yli 800 miljoonaa ihmistä kärsii kroonisesta nälästä ja lähes kolmasosa maailman väestöstä ravintoaineiden puutostiloista sekä niiden aiheuttamista sairauksista ja kehityshäiriöistä. YK:n ihmisoikeusjulistuksessa oikeus ravintoon määritellään osaksi ihmisoikeuksia.
- Ruokaturva toteutuu, kun jokaisella on joka päivä mahdollisuus riittävään, ravinteikkaaseen, terveelliseen ja turvalliseen ruokaan.
www.fao.org/publications/sofi/2014/en/
www.ohchr.org/EN/UDHR/Pages/Language.aspx?LangID=fin
- Vuoteen 2050 mennessä maailman väestön on ennustettu kasvavan 9 miljardiin ja ruuan tuotantokapasiteetin laskevan neljänneksellä. Muutokseen vastaaminen edellyttää laajaa yhteisvastuuta, kansainvälistä yhteistyötä ja monia käytännön toimia.
<https://ilmasto-opas.fi/fi/ilmastonmuutos/vaikutukset/-/artikkeli/8d5c316d-dc5c-4807-a488-3f23b917c22f/ilmastonmuutos-vaikuttaa-maailman-maatalouteen-eritavoin.html>

- Suomalaiset kotitaloudet heittävät vuodessa 120–160 miljoonaa kiloa ruokaa roskiin. Kaikkien osapuolten on tehtävä töitä ruokahävikin pienentämiseksi.

www.saasyoda.fi/ruokahprosenttiaC3prosenttiaA4vikki-suomessa

- Ruokaturva tulee olemaan mukana kansainvälisessä Post2015 -kehitysohjelmassa. Sen tavoitteet tulevat koskemaan entistä enemmän kaikkia, ei vain kehittyviä valtioita.

www.yk.fi/node/479

- Ruokaturvan asiantuntemusta on hyödynnettävä tehokkaammin EU-politiikkaa suunniteltaessa sekä kauppasopimusten valmistelussa.

- Kehitysyhteistyössä on vahvistettava ruokaturvaan tähtääviä toimia. Ruokaturva on huomioitava nykyistä paremmin myös ilmastonmuutoksen hillinnässä.

www.maaseuduntulevaisuus.fi/ruoka/ruokaturva-on-monen-hallinnon-siilonpuristuksessa-1.51095

Mihin pitäisi panostaa?

- Ruuantuotannon, varastoinnin, kuljetuksen ja jalostuksen kehittäminen (ravinteiden, veden ja energian kierrättäminen, maan hoito ja eroosion torjunta, ilmastoälykäs maatalous).

- Köyhyyden, yhteiskuntien epävakauden ja oikeusperustaisten ongelmien ratkaiseminen myös kehittyvissä maissa (esim. oikeus luonnonvarojen hyödyntämiseen, maanomistukseen sekä naisten aseman ongelmat). Myös terveyspalvelut, sosiaaliturva, koulutus ja mahdollisuus yrittämiseen parantavat ruokaturvaa.

- Ruuan saatavuuteen vaikuttaa myös ruokamarkkinoiden toimivuus paikallisella, alueellisella ja globaalilla tasolla. Äkilliset hintaheilahtelut luovat epävarmuutta erityisesti kaikkein köyhimpien ruokaturvaan.

www.kehys.fi/kehitysmaat-ja-eu/eu-n-kehitysapufaktat

Miten EU:n maatalouspolitiikka yhdistyy kehitysyhteistyöhön?

- EU on maailman suurin kehitysmaiden maataloustuotteiden tuoja. Noin 70 prosenttia EU:n maataloustuonnista on peräisin kehitysmaista.
- Euroopan komissio neuvottelee neuvoston valtuuttamana EU:n jäsenvaltioiden puolesta monen- ja kahdenväliset sekä alueelliset kauppasopimukset. Suomi voi vaikuttaa EU:n yhteisiin kantoihin sekä työryhmä-, komitea- että neuvostotasolla.
<http://formin-origin.finland.fi/public/default.aspx?contentid=292338&nodeid=49540&contentlan=1&culture=fi-FI>
- Lissabonin sopimuksen voimaantulo on vahvistanut EU:n ja jäsenvaltioiden toisiaan täydentävää ja tukevaa roolia kehityspolitiikassa.
- Yhdessä jäsenmaidensa kanssa EU on maailman suurin virallisen kehitysavun antaja kattaen tällä hetkellä yli puolet kaikesta maailman kehitysavusta.
www.kehys.fi/kehitysmaat-ja-eu/eu-n-kehitysapufaktat
- Keskeisin EU:n kehityspoliittinen tavoite on köyhyyden vähentäminen ja lopulta sen poistaminen.
www.kehys.fi/kehitysmaat-ja-eu/eu-n-kehitysapufaktat
- Ruokaturvan tukeminen kehittyvissä maissa on tärkeää EU:lle ja toiminnassa kuljetaan kohti kestävämpää politiikkaa. Viimeaikaisina painotuksina unionin kehityspolitiikassa ovat olleet energia ja maatalous.
<http://formin.finland.fi/public/default.aspx?contentid=210425>
- EU on sitoutunut kaikessa politiikassaan toimimaan johdonmukaisesti suhteessa kehityspoliittisiin tavoitteisiinsa.
www.kehys.fi/kehitysmaat-ja-eu/paatoksenteko-kehityspolitiikassa/keskeiset-sopimukset

- Vaikka yhteisen maatalouspolitiikan tukirakenteita on purettu, vaikeuttavat CAP (Common Agricultural Policy) ja vapaakauppasopimukset kehittyvien maiden maataloustuotteiden pääsyä Euroopan markkinoille. EU:n maatalouden ylituotantoa viedään kehittyviin maihin, joissa paikallisilla tuottajilla on heikot mahdollisuudet kilpailla tuontiruuan kanssa.

www.kehys.fi/kehitysmaat-ja-eu/kehityspoliittinen-johdonmukaisuus/kauppa

www.concordeurope.org/coherent-policies/food-security/item/268-spotlight-on-eu-policy-coherence-for-development-the-real-life-impact-of-eu-policies-on-the-poor-chapter-3-food-and-nutrition-security

- Osuustoiminnan rooli vahvistuu EU:n maatalouspolitiikassa. Viljelijöiden markkina-asemaa pyritään parantamaan tuottajaorganisaatioita tukemalla. Esimerkiksi MTK:n kummihankkeissa tavoitteena on tuottajien aseman parantaminen organisoitumisen kautta.

www.mtk.fi/ajankohtaista/uutiset/uutiset_2012/

Mikä on tilanne Suomessa?

- Hallitus on leikkaamassa Suomen kehitysyhteistyömäärärahoja 43 prosentilla. Leikkaukset tulevat vaikuttamaan suomalaisten kehitysyhteistyöjärjestöjen toimintaan ja sitä kautta kansainväliseen yhteistyöhön myös maatalouspolitiikan osalta.
- Tällä hetkellä Suomi tuo monia maataloustuotteita kehitysmaista, mutta maataloustuotteiden vienti kehitysmaihin on hyvin vähäistä. Maataloustuotteiden markkinahinnat ovat olleet epävakaat erityisesti viimeisten viiden vuoden ajan.
- Suomen ruokaturvayhteistyö koostuu kahdenvälisistä hankkeista ja eri järjestöjen kautta toteutettavista maakohtaisista hankkeista. Suomi tukee ruokaturvaa myös osana budjettitukea, EU:n kehitysyhteistyörahoitusta, järjestöjen perusrahoitusta sekä muiden sektoreiden ohjelmien kautta.

- Suomen tukemaan humanitaariseen apuun kuuluvat mm. maatalouden ja muiden elinkeinojen elvyttäminen, ravitseminen sekä ruoka-apu.
<http://formin-origin.finland.fi/public/default.aspx?contentid=292338&nodeid=49540&contentlan=1&culture=fi-FI>
- AgriCord on maatalous- ja osuustoimintataustaisten kehitysyhteistyöorganisaatioiden yhteenliittymä. Sen tehtävänä on vahvistaa maaseutua edustavia järjestöjä sekä voimaannuttaa maa- ja metsätaloustuottajia kehitysmaissa. Tavoitteena on tervehdyttää taloudellisia ja sosiaalisia rakenteita, lyhentää arvoketjuja ja kehittää alkutuotantoa kokonaisvaltaisesti.
- AgriCord tukee tuottajajärjestöjä Farmers Fighting Poverty -ohjelman alla. Sen tavoitteena on tuottajaorganisaatioiden ja sitä kautta niiden jäsenten aseman parantaminen kehitysmaissa. Tätä pidetään yhtenä tärkeimpänä edellytyksenä pienviljelijöiden tuotannon kasvattamiselle. Ohjelmaan kuuluu maa- ja metsätalousoosuuskuntien lisäksi esimerkiksi puutarha-, mehiläis- ja kalantuotantoa. Suomi on MTK:n kautta mukana Farmers Fighting Poverty -ohjelmassa. Toimintaa rahoittaa ulkoministeriö. AgriCord on saanut myös EU:n komission rahoitusta hankkeilleen.
www.mtk.fi/ajankohtaista/uutiset/fi_FI/uutiset/
- Farmers Fighting Poverty -ohjelman arvioinnin mukaan asetetut tavoitteet on saavutettu erittäin hyvin ja Suomen tuki on ollut arvokasta verkostolle erityisesti metsänhoidon tukemisessa. Ohjelma vastaa hyvin Suomen kehityspolitiikan tavoitteita. Hankkeissa kummien antama asiantuntijatuki ja yhteistyö on hyödyttänyt molempia osapuolia. Pitkäaikaisen vaikutusten osoittaminen on kuitenkin haastavaa.
www.mtk.fi/ajankohtaista/uutiset/fi_FI/uutiset/

Suhtautuminen kehitysyhteistyöhön

- Ulkoministeriö on teettänyt vuodesta 2002 lähtien mielipidemittauksia, joissa selvitetään suomalaisten asenteita kehitysyhteistyötä kohtaan.
- Selvä enemmistö suomalaisista pitää kehitysyhteistyötä tärkeänä. Esimerkiksi vuonna 2007 peräti 89 prosenttia kansalaisista piti kehitysyhteistyötä erittäin tai melko tärkeänä. Vuonna 2010 lukema laski 80 prosenttiin, mutta edelleenkin tuki työlle oli vahvaa.
- Kehitysyhteistyötä koskevat mielipiteet ovat jossain määrin yhteydessä yleiseen taloustilanteeseen: mitä paremmin omassa taloudessa menee, sitä enemmän ihmiset kokevat, että on varaa auttaa muita.
- Vuoden 2015 tutkimuksen mukaan noin neljä viidestä suomalaisesta pitää kehitysyhteistyötä yhä erittäin tai melko tärkeänä asiana.
- Kaikkien puolueiden kannattajista enemmistö pitää kehitysyhteistyötä erittäin tai melko tärkeänä.
- Myös kehitysyhteistyön tehokkuus ja tuloksellisuus arvioidaan aiempaa paremmaksi. 74 prosenttia katsoo väittämän ”*Suomen kehitysyhteistyö on tehokasta ja tuloksellista*” vastaavan käsitystään vähintään melko hyvin. Vuonna 2014 lukema oli selvästi alhaisempi, 62 prosenttia.
- Kehitysyhteistyömäärärahojen leikkaamista kannattaa kuitenkin yhä useampi, vaikka selvä enemmistö pitäisikin määrärahat nykyisellään.
<http://formin.finland.fi/public/default.aspx?nodeid=49643&contentlan=1&culture=fi-FI>
- Suomalaiset arvostavat maamme kehitysohjelmien saavutuksista selvästi eniten kaivojen ja vesihuollon rakentamista.
- Yksityisen sektorin ja innovaatioiden tukeminen ei ole tärkeysjärjestyksessä yhtä korkealla kuin perinteinen kehitysyhteistyö.
- YK:n vuosituhattavoitteita tuntee vain joka neljäs ulkoministeriön kyselyyn vastannut. Tavoitteista vastaajat pitivät tärkeimpinä äärimmäis-

sen köyhyyden ja nälän poistamista. Uusien kehitystavoitteiden kärkeen nousi nälän poistamisen rinnalle ruokaturva.

<http://formin.fi/public/default.aspx?contentid=319662&contentlan=1&culture=fi-FI>

Maatalous, energia ja ilmastonmuutos

- Vuonna 2050 maailman väkiluvun arvioidaan nousevan 9 miljardiin. Maatalouden tuottavuuden pitää tämän vuoksi kasvaa vähintään 60 prosenttia.
- Suomi ei voi jäädä vain muiden maiden tuotannon varaan, vaan on valittava vastuullinen tapa tuottaa ruokaa, energiaa, palveluja ja kulu-
tustavaroita.

www.saasyoda.fi/ruokahprosenttiaC3prosenttiaA4vikki-suomessa

Haasteet:

Huoltovarmuus, ilmastonmuutos ja säiden ääri-ilmiöt, taudit ja tuholaiset, kansainvälisen kaupan ongelmat, tuotantoketjujen piteneminen, tuotannon keskittyminen suuriin yksiköihin, ympäristökuormitus.

Mahdollisuudet:

Biomassojen hyödyntäminen, kiertotalous, infrastruktuurin ja logistiikan kehittäminen, hajautettu uusiutuvan energian tuotanto (energiaomavaraiset maatilat ja asuinalueet), viljelysmaan ja luonnonvarojen kestävä käyttö.

http://e2.fi/wp-content/uploads/2015/04/biotalous_e2.pdf

www.lynet.fi/tutkimusohjelmat/biotalous

Maatalous

- YK:n ruokajärjestö FAO määrittelee ilmastoälykkään maatalouden ruoantuotannoksi, jossa hyväkuntoisessa pellossa tuotetaan mahdollisimman hyvä sato.
- Maatalouden kasvihuonepäästöt muodostavat vajaan neljänneksen maailman kasvihuonekaasupäästöistä. Suomessa maatalouden päästöt ovat noin 8 prosenttia päästöistä.
www.co2-raportti.fi/?page=ilmastonmuutos
- Euroopan komission tavoitteena on vähentää maatalouden kasvihuonekaasupäästöjä yli 35 prosenttia vuoteen 2030 mennessä ja yli 40 prosenttia vuoteen 2050 mennessä.
www.mtk.fi/ymparisto
- Naudanlihan ja maidon tuotanto aiheuttavat metaani- ja typpioksidipäästöjä. Rehujen sitoma hiilidioksidi kompensoi päästöjä.
- Lihan- ja maidontuotannon päästöjä voidaan vähentää tehostamalla lannoitteiden käyttöä, parantamalla rehun laatua ja kuluttamalla vähemmän lihaa.
www.co2-raportti.fi/?page=ilmastonmuutos
- Viljelyssä tehokkaita keinoja ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi ovat ympäristöystävälliset viljelytoimenpiteet kuten täsmäviljely ja kasvin tarpeita vastaava lannoitus, viljely kasvukuntoisilla lohkoilla, nurmiviljely ja hyvän sadon tuottaminen.
www.mtk.fi/ymparisto

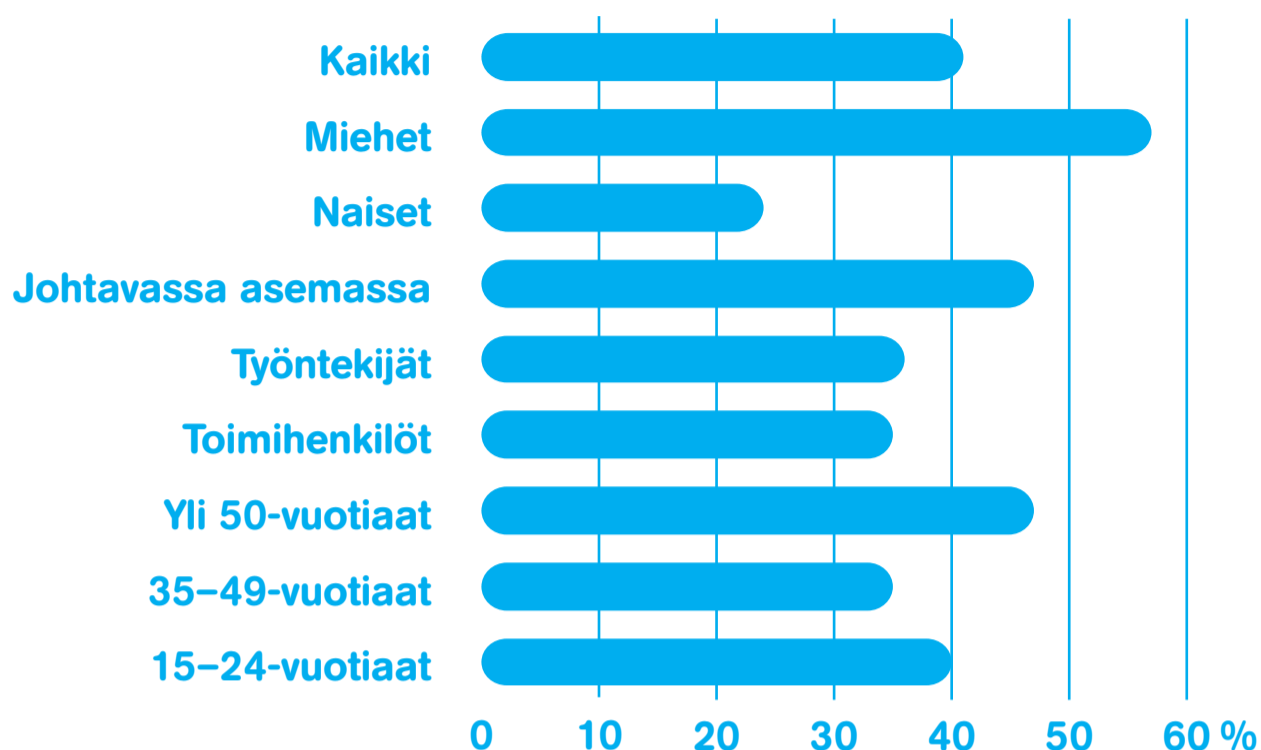
Energiantuotanto

- Energiankulutus riippuu sähkön ja lämmön kulutuksesta sekä tuotteisiin sitoutuneesta energiasta.
- Energiantuotannon osuus on noin 80 prosenttia Suomen kasvihuonekaasupäästöistä.
<http://ilmasto.org/ilmastonmuutos/ratkaisut/paastojen-vahentaminen-suomessa>
- Suomessa kulutetaan paljon energiaa suhteessa kansantalouden kokoon. Lähes puolet energiasta kuluu teollisuudessa.
- Eniten päästöjä syntyy kivihieillä tuotettavasta lauhdevoimasta.
- Energiantuotannon päästöjä voidaan alentaa vähentämällä sähkön, lämmön ja lämpimän veden kulutusta, energiasyöppöjen tuotteiden kulutusta ja lisäämällä vähäpäästöisiä energialähteitä.
www.co2-raportti.fi/?page=ilmastonmuutos

Ydinvoiman kannatus

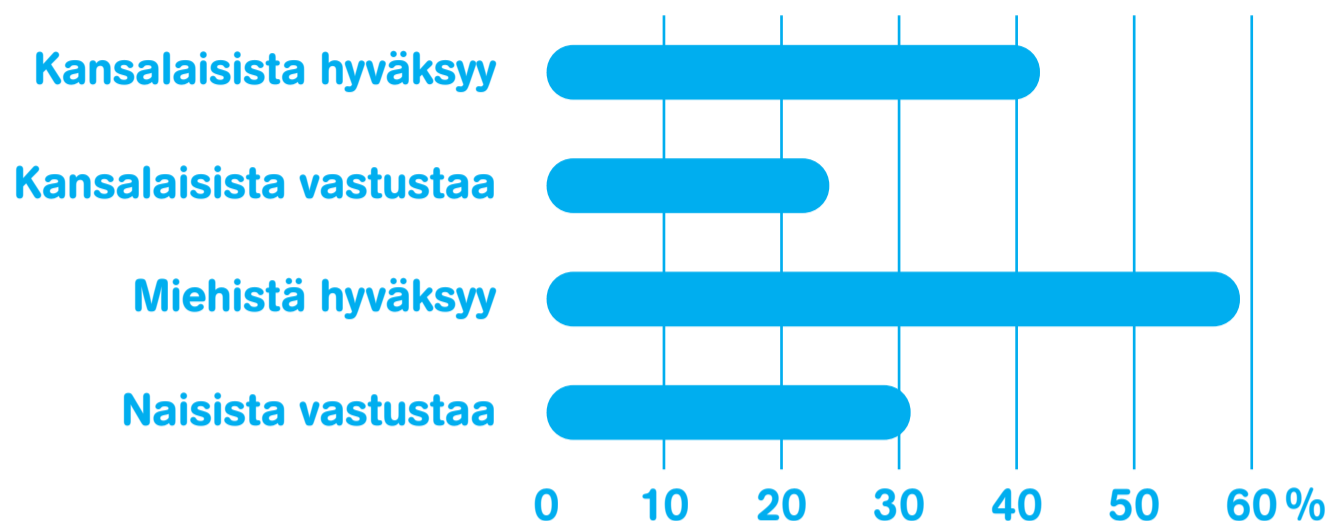
- TNS Gallup Oy teki maaliskuussa 2014 Energiateollisuus ry:n toimeksiannosta tutkimuksen suomalaisten ydinvoima-asenteista.
- Ydinvoiman kannattajien määrässä ei ole tutkimuksen mukaan tapahtunut suuria muutoksia viimeisten vuosien aikana. Ydinvoimaa vastustavien määrä on sen sijaan vähentynyt.
- Ydinvoiman käyttöön suhtautuu myönteisesti 41 prosenttia ja kielteisesti 24 prosenttia kansalaisista.
- Miehistä 57 prosenttia kannattaa ydinvoimaa, naisista vain 24 prosenttia.
- Johtavassa asemassa olevat kannattavat ydinvoimaa voimakkaammin (47%) kuin työntekijät (36%) tai toimihenkilöt (35%).

Ydinvoiman kannatus

- Kannattajista suuri osa on yli 50-vuotiaita (47%), mutta ikä ei ole enää yhtä suuri erottava tekijä kuin aikaisemmin.
- Pienimmillään kannatus on 35–49-vuotiaiden keskuudessa (35%). 15–24-vuotiaista 40 prosenttia suhtautuu ydinvoimaan myönteisesti. Aikaisempien tutkimusten mukaan nuoret ovat olleet muita ikäryhmiä kriittisempiä.
- Asuinpaikka ei näytä vaikuttavan ydinvoiman kannatukseen.
- Ydinvoiman käytön ilmastomuutoksen torjuntaan hyväksyy 42 prosenttia, 24 prosenttia ei. Miehistä 59 prosenttia kannattaa ja naisista 31 prosenttia vastustaa ajatusta.
- Huipussaan ydinvoiman vastustus oli vuonna 1984, jolloin noin 52 prosenttia vastanneista vastusti ydinvoimaa. Tämän jälkeen vastustajien määrä on hiljalleen laskenut. Huipussaan ydinvoiman kannatus oli vuonna 2006, jolloin noin 50 prosenttia kannatti ydinvoimaa.

Ydinvoiman käyttö ilmastomuutoksen torjuntaan

- Julkinen keskustelu ydinvoimasta näyttää vaikuttavan voimakkaasti mielipiteisiin. Ydinvoimalaitosonnettomuus tai eduskunnan käsittelyyn tuleva periaatelupa uuden voimalaitoksen rakentamisesta näkyy vastauksissa. Viime vuosina myös ilmastopolitiikan käsittely tiedotusvälineissä on voinut heijastua mielipiteisiin.

www.energiauutiset.fi/tuotanto/ydinvoiman-vastustajien-maara-laskussa.html

Mistä ympäristöystävällisessä energiassa on kyse? Mitä on uusiutuva energia?

- Uusiutuvat energialähteet eli aurinko- ja vesivoima, biomassasta tuotettava energia, maalämpö, tuulivoima sekä vuorovesienergia ovat fossiilisten polttoaineiden tärkeimmät vaihtoehdot.
- Fossiilisten polttoaineiden korvaaminen uusiutuvalla energialla on erittäin tärkeää ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnin kannalta.

http://europa.eu/legislation_summaries/energy/renewable_energy/index_fi.htm

Mihin EU:n energiayhteistyöllä pyritään?

- Uusiutuvan energian käytön lisäämisen EU-tason tavoite on 27 prosenttia vuoteen 2030 mennessä. Samalla pyritään parantamaan energiatehokkuutta.
- Suomen uusiutuvan energian käytön tavoite on 38 prosenttia vuoteen 2020 mennessä. Vuonna 2013 Suomessa uusiutuvan energian osuus oli 31 prosenttia.
www.stat.fi/til/ehk/2013/ehk_2013_2014-12-10_tie_001_fi.html
www.tem.fi/files/41963/EUn_ilmasto-_ja_energiapolitiikka_vuoden_2020_jalkeen_-_2030-paketti.pdf
www.fiia.fi/fi/publication/496/the_eu_s_energy_union/
- Myös monet kunnat ovat edistäneet EU:n ilmasto- ja energiatavoitteiden saavuttamista muun muassa lämmön ja sähkön tuotannossa.

Varsinais-Suomen ilmasto- ja energiastrategioiden visio

- Vuonna 2020 Varsinais-Suomionsaavuttanut kansainväliset ja kansalliset ilmasto- ja energiatavoitteet ja on matkalla kohti hiilineutraaliutta.
- Toimintatavat sekä yksityisellä että julkisella sektorilla ovat muuttuneet tukemaan hiilineutraaliuden tavoitetta, ja tällä on myönteinen vaikutus maakunnan elinkeinoelämään.
www.turkuenergia.fi/files/4713/7034/5294/Varsinais-Suomen_ilmastostrategia_2020.pdf

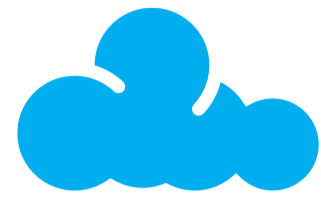
Oulun seudun ilmastostrategian tavoitteet

- Ilmastonmuutoksen äkillisiin vaikutusriskeihin varautuminen
- Ilmastonmuutokseen sopeutuminen käytännön toimenpitein
- Ilmastonmuutoksen pitkän aikavälin vaikutusten tunnistaminen Oulun seudulla
www.ouka.fi/documents/64417/6b35350e-08ef-411a-b904-abfa45d89544
- Mitä Suomi voi tehdä kestävän energian- ja ruuantuotannon hyväksi?
- Ravinteiden kierrätystä ja uusiutuvien energialähteiden käyttöönottoa on kehitettävä.
- Ruokaturva on huomioitava aiempaa tehokkaammin päätöksenteossa.
- Opetukseen ja etenkin nuorille suunnattuun kuluttajaviestintään on panostettava.
- Energian tuotantoa ja käyttöä on kehitettävä ympäristöystävällisimmäksi.
- Ruuantuotannon biomassoja on hyödynnettävä tehokkaammin.
- Luonnon monimuotoisuutta on suojeltava.
- Luonnonvarojen kestävää käyttöä on edistettävä.
- Pinta- ja pohjavesiä on suojeltava.
- Suomen vesialan osaamista on edistettävä osana ruokaturvan toteutumista.
<http://formin.finland.fi/public/>
- Energiatehokkuutta on parannettava ja hiilen käyttöä energian tuotannossa vähennettävä.
- Vesi, energia, materiaalit ja ravinteet on saatava kiertämään tehokkaammin.

- Puuta ja muuta biomassaa on hyödynnettävä bioenergian, pakkauksien, kankaiden, lääkkeiden, kosmetiikan ja kulutustavaroiden tuotannossa.
- Julkisessa rakentamisessa tulee arvioida aina myös puurakentamisvaihtoehto.
- Puurakentamista tulee edistää myös yksityisrakentamisessa.
- Uusiutuvilla ja kierrätettävillä materiaaleilla on korvattava uusiutumattomia materiaaleja.
- Kertakäyttötuotteiden hintaa on nostettava.
- Kaikkien polttoaineiden pitää olla biopohjaisia.
- Luodaan toimiva logistiikka ja kestävät kilpailutusstandardit.
- Ruuan, sähkön ja lämmön alkuperän tulee olla tiedossa.
- Rakennustuotteisiin on lisättävä ympäristöselosteet.
- Julkisten hankintojen on edistettävä biotalouden läpimurtoa.
- Suomalaiset voivat olla sijoittajina kestävässä investoinneissa esimerkiksi joukkorahoituksen kautta.
- Uuden yritystoiminnan ja teknologian luomista tulee edistää.
http://e2.fi/wp-content/uploads/2015/04/biotalous_e2.pdf

Arjen tekoja

Asuminen

Laske huoneenlämpö 18–22 asteeseen – jo parin asteen pudotus laskee energiankulutusta.

Säästä lämmintä vettä – veden kuumentaminen vaatii runsaasti energiaa.

Käytä uusiutuvaa sähköä ja sähkölaitteiden energiansäästöohjelmia.

Sammuta sähkölaitteista lepovirta.

Liikkuminen

Suosi julkista liikennettä, kävelyä ja pyöräilyä.

Käytä kimppakyytiä.

Vältä lentämistä ja lomaile lähellä.

Kulutus

Suosi lähellä tuotettua – Suomessa valmistetulla tuotteella on työllistävä vaikutus ja kuljetukseen on kulunut vähemmän energiaa.

Osta kestäviä ja energiatehokkaita tuotteita.

Suosi kasvispainotteista ruokavaliota.

Älä heitä ruokaa roskeen – osta vain tarvitsemasi määrä.

Kierrätä.

Harvoin käytettäviä laitteita voi lainata, vuokrata tai ostaa yhdessä.

www.syke.fi/fi-FI/

www.hinku-foorumi.fi/fi-FI/Koti